

Бурят-Монгол УНЭН

ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ КОМИТЕТУДЭЙ, БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-ЭЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН.

№ 128 (6117)
СЕНТЯБРИН
17
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1950 он

Сэн 20 мүнэг.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

ССР Союзай Министрүүдэй Соведай Түрүүлэгшэ И. В. СТАЛИНДА рапорт (1дэх нюурта).
Кабанский аймагй колхознигууд ба колхознича-нуудай, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй уялганууд (1-дэх нюур).
Силос дараха түсэбөө заабол дүүргэхэ (1-дэх нюур).
Б. Климушев. — «Советскэ арадуудай еднэ бүлэ» гэнэн темээр яажа заняи хэхэб (2-дхи нюур).

Москвада болохо бурят-монгол литературыя Ве-чертэ (3-дах нюур).

ООН-эй генеральна секретарь Трюгве Лидэ Я. А. Малик бэшгэ эльгээбэ (4-дхи нюур).

Корейдэхн событинууд (4-дхи нюур).

Германскэ демократическа республика шэнэ дэ-жэлтэдэ (4-дхи нюур).

Малажал хүгжөөхэ түсэбөө колхоз, аймаг бүхэн дүүргэхэ ёһотой

ССР Союзай Министрүүдэй Со-вет ба ВКП(б)-гэй Центральна Ко-митет болбол колхозно ба совхоз-ууд ашаг шэмэтэ малажалые бүхэ хүгжөөхэ түсэбөө хадха дай-ны хойто тээхи үедэ социалисти-ческэ хүдөө ажахын хүгжөөхэ түсэбөө гүрэнэй гол зорилго үнэ гэж тоолоно. Хүдөө ажахын малажал болохо малажалтай аймаг республикада большевист-скэ партия ба советскэ правитель-ствэй энэ заабари илангаяа шу-уд удхашанартай.

Ашаг шэмэтэ малажалые хүг-жөөхэ гурбан жэлэй түсэбөөр та-ниглан зорилгонуудые дүүргэн, бурят-Монголой колхозууд энэ түсэб нийтэн малай то толгойе ашаг шэмэе зарим, тэдэ үнэмшүүлэн байна. Тусхайлаха, энэ жэлэй найман нарын туршала дордой то толгой 10,2 процен-тэр, хони ба ямаадай—14 процен-тэр, гахайн—12,8 процентээр оло-но. Нийтэн ашаг шэмэтэ мал-ы хажуу хүгжөөхэ жэлэйнгээ ба гурбанжэлэй түсэбөө дүүргэнэ түсэб олон фермэнүүд ба колхоз-ууд бин.

Зүгээр, бүхэ республика дотор баал үзэхэд, малажалые хүгжөө-х түсэб хангалтагүйгөөр гүйсэдхэг-нэ байна. Жэлэй дүүрэгтэр 3,5 на-ын үлөөд байбашы, гүрэнэй түсэб-д ашаг шэмэтэ мал үзэхэд дүүр-гэдэ. Моринды үсхэбэрлгөөр дүүр-гэдэ 96,2 процент, үхэрээр — 99,9 процент, хони ба ямаадаар — 92,8 процент, шубуу үсхэбэрлгөөр — 99,9 процент дүүргэгдэ.

Малажалые хүгжөөхэ түсэбөө ашаг шэмэтэ малай то толгойе ашаг шэмэтэ мал үзэхэд дүүр-гэдэ. Моринды үсхэбэрлгөөр дүүр-гэдэ 96,2 процент, үхэрээр — 99,9 процент, хони ба ямаадаар — 92,8 процент, шубуу үсхэбэрлгөөр — 99,9 процент дүүргэгдэ.

Малажалые хүгжөөхэ түсэбөө ашаг шэмэтэ малай то толгойе ашаг шэмэтэ мал үзэхэд дүүр-гэдэ. Моринды үсхэбэрлгөөр дүүр-гэдэ 96,2 процент, үхэрээр — 99,9 процент, хони ба ямаадаар — 92,8 процент, шубуу үсхэбэрлгөөр — 99,9 процент дүүргэгдэ.

Малажалые хүгжөөхэ түсэбөө ашаг шэмэтэ малай то толгойе ашаг шэмэтэ мал үзэхэд дүүр-гэдэ. Моринды үсхэбэрлгөөр дүүр-гэдэ 96,2 процент, үхэрээр — 99,9 процент, хони ба ямаадаар — 92,8 процент, шубуу үсхэбэрлгөөр — 99,9 процент дүүргэгдэ.

Малажалые хүгжөөхэ түсэбөө ашаг шэмэтэ малай то толгойе ашаг шэмэтэ мал үзэхэд дүүр-гэдэ. Моринды үсхэбэрлгөөр дүүр-гэдэ 96,2 процент, үхэрээр — 99,9 процент, хони ба ямаадаар — 92,8 процент, шубуу үсхэбэрлгөөр — 99,9 процент дүүргэгдэ.

Малажалые хүгжөөхэ түсэбөө ашаг шэмэтэ малай то толгойе ашаг шэмэтэ мал үзэхэд дүүр-гэдэ. Моринды үсхэбэрлгөөр дүүр-гэдэ 96,2 процент, үхэрээр — 99,9 процент, хони ба ямаадаар — 92,8 процент, шубуу үсхэбэрлгөөр — 99,9 процент дүүргэгдэ.

Малажалые хүгжөөхэ түсэбөө ашаг шэмэтэ малай то толгойе ашаг шэмэтэ мал үзэхэд дүүр-гэдэ. Моринды үсхэбэрлгөөр дүүр-гэдэ 96,2 процент, үхэрээр — 99,9 процент, хони ба ямаадаар — 92,8 процент, шубуу үсхэбэрлгөөр — 99,9 процент дүүргэгдэ.

МОСКВА, КРЕМЛЬ

ССР Союзай Министрүүдэй Соведай Түрүүлэгшэ нүхэр Иосиф Виссарионович СТАЛИНДА

Амурска областин колхознигууд ба колхознича-нууд, МТС-үүдэй болон совхозуудай хүдэлмэрилгэ-шэд таряа тушааха гүрэнэй түсэбөө үндэр шар-тай таряагаар болзорхоо урид дүүргэбэ гэжэ, хүн-дэтэ Иосиф Виссарионович, Танла элдхэнэбди. Эдэ хоолой гол культура—шенинэс бэлдэхэ тү-сэб 109,3 процент дүүргэгдэ. 1949 онойхитой са-суулбал, 1 миллион 500 мянга пүүд таряан, тэрэ тоодо 1 миллион 100 мянга пүүд үлүү ехэ шенин-сэ гүрэнэд тушаагдаба. МТС-үүдэй хүдэлмэрин түлөө үгтэнэн счедуудаар гүрэнэд таряа тушаалга үргэлжэлөөр.

Областин колхозууд ба совхозууд 1951 оной та-ригала хэрэгтэй үрхэнүүдээр өөнэдгөө бүрэн хангажа, страховый ба фуражная фондуудые бай-гуулба. Колхознигуудай ажалта үдэрнүүдтэ не-дондо жэлэйхнээ нилээд ехэ таряа энэ жэлдэ аба-жэ байна.

Областин колхозууд болон совхозууд намарай ха-ра таряа тариха түсэбөө үлүүлэн дүүргэдэ, соын

ургаса саг соонь ба гээлтгүйгөөр хуража, манай областин шухала энэ тохото культураар гүрэнтээ болзорхонь үнд тоосохоор бэлэн болоо.

Областин хүдөө ажахын хүдэлмэрилгэшэд бол-бол нийтэн ашаг шэмэтэ малажал хүгжөөхэ түсэб дүүргэлгэдэ шухала хэмжээнүүдэе абажа, үбэлэй үедэ малнуудыа тэжээлээр хангаха ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна.

Правительствын ба Танай, нүхэр Сталин, өөрын-тнай асар ехэ туһаламжа хадаа манай областин колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудта газарта-рыадангай культурын хэмжээ дээшлүүлхэ, Амур шадарай полинуудта орооното ба техникескэ куль-турануудай баян ургаса ургуулха арга олгоо.

Партияна, советскэ ба хүдөө ажахын органууд, колхозууд, МТС-үүд болон совхозууд хадаа 1950 оной хүдөө ажахын бүхэ хүдэлмэри түгэсхэн дүүр-гэхэ ба областингоо хүдөө ажахын саашаа дэ-жэхэ бата бэхн үндэтэ зуури байгуулха гэжэ, хүн-дэтэ Иосиф Виссарионович, Танинэ найдуулабди.

ВКП(б)-гэй Амурска обкомой Секретарь Ф. ВАСИЛЬЕВ.
Амурска областин ажалшад депутатудай Соведай гүйсэдкомой Түрүүлэгшэ С. ИГНАТОВ.
Бэлдхэлэй Министрствын Амурска областдохн Түлөөлөгшэ М. ПШЕНИЧНИКОВ.
Амурска областин хүдөө ажахын Управлениин Начальник Л. БЕЗУС.

Кабанский аймагй колхознигууд ба колхознича-нуудай, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй УЯЛГАНУУД

Колхозно ба совхозно нийтэн гэхэ зэргын таряанай үлэгдэлые ашаг шэмэтэ малажалые хүгжөө-х гурбан жэлэй түсэб тухай пар-ти ба правительствын тогтоолые бөлүүлэн, Кабанский аймагй колхознигууд ба колхознича-нууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд 1950 ондо нийтэн малажалые сааша-дан хүгжөөхөн байна.

Аймагй колхозууд энэ жэлдэ 8 нарын турша соо адуу мордой то толгойе —10,9 процентээр, эбэртэ боло малай —10,5 процен-тээр, хони ба ямаадай —6,8 про-центээр, гахайн —23,3 процен-тээр олошоруулаа.

Жээшэлхэдэ, Ленинэй, Кировэй, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозууд нийтэн гол түрлэй малнуудые үсхэхэ гүрэнэй түсэб дүүргэ-нэ ба үлүүлэн дүүргэнэ байна. Тэжээлэй база байгуулангуй малажалые хүгжөөхэ зорилгы амжалтатайгаар шилдхэхэ арга-гүй тула адуу малдаа садхалан ба дулаан үбэлжэлгы хангаха хэрэгтэ бидэ хамаг хүдээс зориул-набди. Сентябрийн 10-най байда-лаар үбнэ сабшалгын түсэб 90 процент, силос дараалгаар — 70,8 процент, набашта тэжээл бэлдэхэдэ — 95,3 процент гүйсэдхэгдэ.

Карл Марксын нэрэмжэтэ, «Красный партизан», «Байкал» колхозууд тэжээл бэлдэхэ түсэбүүдэ дүүргэ. 17 партсэдын нэрэмжэтэ, «Красноармеец» ба бусад колхозууд тэжээл бэлдэхэ амжалтатайгаар ябуулаа.

Орооното таряанай бүхэ тал-май дээрэнэ соломо, михинэ

гэхэ зэргын таряанай үлэгдэлые суглуулга ба сомолгы эмхидхэ-нэбди. 1950—1951 ондо малай үбэл-жэлгэдэ амжалтатайгаар бэлд-хэын ба үнэргэхын түлөө социалистическэ мурсыөө дэлгэ-руүлхэ тухай Закаменай аймагй колхознигуудай үсхэхэ дэм-жээд, бидэ социалистическэ му-рысөөндэ оролсожо, нимэ уялга-нуудые абанабди.

Нийтэн ашаг шэмэтэ малажа-лые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбөө бүхэ түрлэй малаар ба шубуугаар энэ оной декабрийн 1 хүрэтэр дүүргэхэ.

Үбнэ сабшаха, силос дараха, набашта тэжээл бэлдэхэ ба үб-нэйн валова суглуулгын түсэбүү-дэ октябрийн 1 хүрэтэр дүүргэ-хэ. Бүдүүн тэжээлэй загасые ехэ болхонхн тулаа 3.600 тонно хагда сабшаха абаха.

Бүхэ голоомо, колосууд ба ми-хинны суглуулжа сомохын ту-лаа комбайнова аргаадууд ба таряа сохидог бригадануудта зве-нонуудые эмхидхэхэдэ.

Тэжээлэй корнеллоуудые, овош-ной культурануудай үлэгдэлнүү-дэе хаха саг соонь суглуулжа абаад, тэдэнэ зүбөөр хадагал-хадби.

Адуу малаа хайн бэлшээр дээрэ түхээрэн сүдхэ соо адуул-хадби, туранхай малнуудые тус-гаар гүүртгэнүүдтэ илгэхадби. Гү-рэнэд тушааха малнуудые хайн бэлшээрэндэ табилахди. Тэдэ мал-нуудые концентрат ба шэмэтэ тэ-

жээлээр шахажа, дундааа доошо бэшэ шадалтайгаар гүрэнэд ту-шааха ябадалы хангахадби. Малнуудыа дундааа доошо бэшэ шадалтайгаар үбэлэй байрада оруулхадби.

Гүрэнэд малажалай продуктууд-ые тушааха түсэбөө нинэ бол-зорнуудта дүүргэхэдэ гээбл: мя-ха — ноябрийн 7-до, һу — ок-тябрийн 1-дэ, үндэтэ — сентяб-рийн 20-до, нооно — октябрийн 1-дэ.

Зоотехническэ шэнэ барилга-нуудай түсэб октябрийн 1-дэ дүүргэхэдби, мүн энэ болзор хү-рэтэр малай хуушан байрануудые зааабарилжа, сээрлэжэ ба де-зинфекцилжэ дүүргэхэдби.

Малажалай хүдэлмэрилгэшэдэй дунда БМАССР-эй хүдөө ажахын Министрствын программн ёһоор, зооветхуралсал ноябрийн 1-нээ эмхидхэхэдби.

Малажалай хүдэлмэрилгэдэ культурно-ажайуудалай зохио-уловон байгуулхадби. Ноябрьн 1 хүрэтэр бүхэ фермэнүүд дээрэ улаан булануудые түхээржэ, колхознигуудай дунда лекцинүү-дэе, хөөрлөөнүүдэе, газетнүүд ба уранзохёолой литература ун-шалгые ходоодо эмхидхэдг бай-хадби.

(Энэ уялганууд Кабанский аймагй колхознигуудай ба колхознича-нуудай, хүдөө ажа-хын мэргэжэлтэдэй хамтын суглаанууд дээрэ зүбшэн хэл-сэгдэжэ баталагдаба).

Республикын аймагуудта намарай пар хахалалгын ябаса тухай

БМАССР-эй хүдөө ажахын Министрствын мэдээн 1950 оной сентябрийн 10.

Аймагууд	Түсэбэй дүүргэлтэ (процент)
1. Байкало-Куларын	18,2
2. Курумканай	15,7
3. Тарбагатайн	15,4
4. Баргажанай	10,6
5. Заиграйн	10,1
6. Бичурын	9,6
7. Зэдын	9,5
8. Иволгин	8,2
9. Кзбанский	7,8
10. Грлбайкальскэ	7,2
11. Мухаршбээрэй	6,4
12. Кяхтын	6,3
13. Сэлэнгын	6,1
14. Хорин	6,1
15. Хэжэнгын	5,2
16. Кударын	4,9
17. Закаменай	3,0
18. Торин	2,8
19. Түхэнэй	2,4
20. Яруунын	1,4

Халаан соогоо 24 га пар хахална

Яруунын мяханай совхоз энэ оной август нарада «С—80» мар-кын тон ехэ хүсэтэй 3 трактор тү-рүүшынхээ абанан байна. Совхоз-ой дирекцин эдэ тракторнуудые эрхмн трактористнууд Э. Жалсанов, А. Сагалуев ба Г. Голвин гэгшэдтэ найдан үгтэнэн байгаа. Тэ-дэнэр болбол эдэ тракторнуудые эрхмээр ашаглажа, богонихон болзор соо 1000 шахуу гектар пар хахалаа. Мүнөө тэдэнэр на-марай пар хахалха эхилбэ. Тракторист нүхэр Сагалуев сентяб-рийн дүүрэгтэр 600 га намарай пар хахалха уялга абаад, нүхэд Го-ловин ба Жалсанов гэгшэдые социалистическэ мурсыөөндэ урихан байна. Нүхэр Сагалуевай үгэ хэ-рэг хоёр нэлгэнгүй. Тэрэ хадаа халаан соогоо 20—24 га намарай пар хахална.

Нормоёо 120-150 процент дүүргэнэ

Хэжэнгын МТС-эй залуу тракторист нүхэр Рашет Хакимов Хэжэнгын сомоной «Ленинэй зам» колхоздо намарай пар хахалаа. Комсомолец Хакимов «АТЗ» маркын трактораар үдэрэй 6,8 га пар хахалха нормотой аад, 9—10 га эрхмн шанартайгаар хахалжа, үдэрэйнгөө даалгабарина 120—150 процент дүүргэнэ.

А. Жамбалдоржиев.

Жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ

Гашейн МТС-эй № 5 тракторна бригада жэлэйнгээ тракторна хүдэлмэринүүдые сентябрийн 10-да 125 процент дүүргэ. Энэ бригадын тракторист М. Ревенский ЧТЗ трактораар, зөөлөн хахал-гада оруулан, 575 гектар хахал-хын орондо 1145 гектар хахалаа, тингээ 900 гектар хахалха уял-гаяа үлүүлэн дүүргэбэ. Тинхэдэ 400 килограмм горюч алмаа. Тэ-рээшлэн тракторист Ф. Матвеев абанан уялгаяа үлүүлэн дүүргэ.

П. Демин.

Газова паросушитель

СССР-эй зам харилсаанай Министрство Ленинэй орденот Улан-Удын ПВЗ-гэй конструкторнуудта шэнэ газова паросушительн чертэж зохиёхо даабари үгтэнэн байгаа.

Заводой бүлэг конструкторнууд энэ даалгбариннь наяхан дүүр-гэбэ. Шэнэ газова паросушитель-нуудууд түхээрэгдэн ЕЛ № 761 гэжэ маркын паровоз туршалгала гаражэ, хайн үрэ харуулаа. Энэ хадаа 5 наа 8 процент хүрэтэр түлиш арбилха арга олгобо.

ШЭНЭ ПРЕСС

Улан-Удын вагонно депогот ме-ханик нүхэр Липатниковай дурал-халаар шайба ба гайкатуудые бэлдэхэ шэнэ пресс зохиёгдобо. Энэ пресс наяхан ашаглалгала оруулдаба. Энэний ашаар хүдэлмэрилгэдэ ажалай бүтээсэ хэ-лэн дахин дээшлэбэ, энэнь жэлдэ 15 мянган түхэриг алмалта дээрэ байна.

Марксизм ба языкознаниин асуудалнууд гэнэн И. В. Сталиной брошюра финскэ хэлэн дээрэ хэблэгдэ

ПЕТРОВЗОВДСК. (ТАСС). Кар-ель-Финскэ ССР-эй гүрэнэй изда-тельство «Марксизм ба языкозна-ниин асуудалнууд» гэнэн И. В. Сталиной брошюрые финскэ хэлэн дээрэ оршуулжа, хэблэн гаргаба. Тус брошюра соо: «Языкознанида марксизмын тухай», «Языкозна-

ниин зарим асуудалнууд тухай», «Нүхэдтэ харюу» гэнэн нүхэр И. В. Сталиной зохёолнууд оруу-лагдаа.

Оршуулгань ВКП(б)-гэй ЦК-гэй дэргэдхэй Маркс-Энгельс-Ленинэй институтай Карель-Финскэ филиа-лаар бөлүүлэгдэ.

„Советскэ арадуудай единэ бүлэ“

гэһэн темээр заняти хайшан гэжэ хэхэб

«Советскэ арадуудай единэ бүлэ» гэһэн темые шудалан үзэлгэ хадаа коммунизмын илалтын түлөө тэмсэлдээ большевистскэ партия эрид шууд бөөлүүлжэ байдаг ленинско-сталинскэ национальн политикын угаа ехэ үнэн зүбэ болон хүснэ хурагшадта эли тодоор харуулха байна. Социализм лэ бүхэ арадуудта сүлөө ба адли эрхэ олгоно, капитализм хадаа национальн хөмөрөөн үлдэн мүн, буурай нула арадуудые дарлагша ба бооголшооломо мүн гэжэ энэ темын материалнууд харуулна.

«Советскэ арадуудай единэ бүлэ» гэһэн темые шудалан үзэлгэ хадаа арадуудай хоорондох хөмөрөө, национальн тэгшбэсчэ байдалые, бооголшоолгые угы хэхэн тула, мүлжэлтэй байгуулалтыг усадхаа хэрэгтэй гэһэн гол тобишололыг хурагшадта найнаар ойлгуулха байна. Энэ тобишолол СССР-эй дүй дүршэл дээрэ, ленинско-сталинскэ национальн политикые бөөлүүлһэнэй дүй дүршэл дээрэ баталдаг. Ленинско-сталинскэ национальн политиката хадаа арадуудай эб найрамдалта ба аюулгүй байдалай түшгэ бологш олоноациональн советскэ гүрэнэ байгуулдаг хүргөө, агуухэ ород арадай ахаддугуй туһаламжын ба түсүү үүргын үндэһэй хуури дээрэ СССР-эй бүхэ арадуудай политикые, ажахын ба культуура хүлжэлтэдөө тон ехэ амжалтануудыг туйлаха ябадала хүргөө.

«Советскэ арадуудай единэ бүлэ» гэһэн темые шудалан үзэлгэ хадаа советскэ патриотизмын болон социалистическэ интернационализмын мэдэрэлыг хурагшадта үшөө ехээр бэхжүүлхэ, советскэ гүрэн дотор Ленин — Сталиний партиин хүтэлбэрлхэ үүргыг үшөө эли тодоор ойлгожо абахадан туйлаха байна.

«Советскэ арадуудай единэ бүлэ» гэһэн темые шудалан үзэлгэ 6 час хараалагдана. Энэ сэгмэ гурбан занятида 2—2 часаар ингэжэ хубаахадта найн байна:

1. Ленинско-сталинскэ национальн политика.
2. Адли эрхэтэ арадуудай Союз.
3. Ленинско-сталинскэ национальн политикын агуухэ аша үрэнүүд.

Урда тээхи долоодохи темээ шудалан үзэлгэ дүнгүүдэ гаргаха зуураа, пропагандист болбол «Ленинско-сталинскэ национальн политика» гэжэ нэрэтэй нэгдэхэ разделээр хөөрөлдөө хэжэ захалха ёһотой.

Хаанта Росси дотор хэтэ заяан-хаа хойшо бии байһа ба мүнөө бүхэ капиталистическэ дэлхэй дээрэ бии байдаг национальн дарлалта ба арадуудай хоорондох хэрүүл хөмөрл хадаа хүн түрэлтэй түгхэдэ эгзэн түрүүн манай орон дотор үгн хэгдэнхэй гэжэ пропагандист зааха юм. Большевистскэ партиин хүтэлбэрн дор манай орон дотор хүсэн түгсэ олоноациональн социалистическэ гүрэн, арадуудай агуухэ, эбдршэ-гүй хани барисаан байгуулагдаа. Энэ хадаа большевистскэ партиин ленинско-сталинскэ национальн политикые бөөлүүлһэнэй аша үрэ мүн.

Хүдэлмэришэн ангин агуухэ вождюр — Ленин, Сталин болбол национальн асуудалыг шийдхэлгэ большевистскэ программын Агуухэ Октябрыскэ социалистическэ революциһа бүри урда тээ зохёжо, национальн асуудал хадаа капиталыг засагыг унагааха тухай, социалистическэ революци тухай асуудалай хубинь мүн. национальн дарлалтыг усадхаа, арадуудай адли эрхэ болон хани барисаа байгуулхын тулада капиталызмые угы хэхэ, социализм байгуулха хэрэгтэй гэжэ харуулаа.

Помещикууд ба капиталистууд яахадна национальн дарлалта бии болгоноб, улсхоорондын хэрүүл хөмөрл юундэ эмхидхэнхэй гэжэ пропагандист хурагшадта тайлбарлан ойлгуулха ёһотой. Арадуудые мүлжэлгэ, национальн хэрүүл хөмөрл хүжэрүүлгэ хадаа мүлжэгшдэй ээрхэлгээ бүтэн байлгахын тулада хэрэгтэй.

Хүдэлмэришэн ангин позинци эш үлдэн тад ондоо. Бусад арадуудые мүлжэгш арад хадаа эрхэ сүлөөтэй байжа болохгүй гэһэн ябадалаа ленинско-сталинскэ национальн политика үндэлһэнэ. Большевистскэ парти хадаа нац-нуудай адли эрхэтэй байха яба-

далыг, бээ даанхай гүрэн боло-жо тусгаарлаха хүрэтэрөө өөһдөө бээ тодорхойлох ябадалыг эрнэжэ, али бүхэ национальн бооголшоол-тодо долоодо эсэргүүсэдэ байһа ба эсэргүүсэжэ байнашье. Иймэ эрилтэ хадаа бээ даанхай жужэ бутархай гүрэнүүдые байгуулха гэжэ большевистскэ эрмэлзһэн ябадал бээ юм гэжэ харуулха шухала. Большевистскэ баалалтын ба дарлалтын ёһоор бээ, хари-рин адли эрхын ба найн дуранай ёһоор арадуудай хоорондо хүсэн түгсэ холбоо байгуулхын тулада, Росси арадуудые сүлөөлхэ, тэд-нэргэ өөһдөө бээ тодорхойлох эрхэ олгохо гэжэ эрмэлзэе. Большевистскэ парти болбол ород хаанта засагай ээринг муухай мүл-жэлгын политикада эсэргүүсэн тэмсэжэ, тэршэлэн оролдбэ на-циональнуудай буржуазин ба помещикуудэй националистическэ политикада эсэргүүсэн, хүдэлмэ-ришдэй хүдэлээн худар шурган оро-нон буржуазна националистууд-та, ажалшадай хоорондо хэрүүл гаргагшадта эсэргүүсэн эрид шууд тэмсэһэн байха юм. Хаанта засаг-та ба капитализмда эсэргүүсүүлэн Росси бүхэ национальнуудай хүдэлмэришд болон таряашадай хамтын тэмсэлыг эмхидхэжэ, большевистскэ парти хадаа совет-скэ социалистическэ гүрэн дотор арадуудай ахаддугуй хани барисаа бэлдхэе.

Нүхэр Сталиний хүтэлбэрн до-ро ябажа, Бакугай хүдэлмэришдэй хэһэн революционн тэмсэлыг харуулһан, Сталиньн шангай лауреат Самед Вургунай «Наран гарана» гэжэ пьесэ сооһоо эли тодо жэшээнүүдые харуулха боло-хо байна.

Манай орон дотор помещикууд ба капиталистуудай засае усадхаад, арадуудай национальн дарлалтыг, адлибэшэ эрхыг угы хэхэн, советскэ гүрэн дотор тэднэй ахаддугуй хани барисаан байха эрхэ байдал бии болго-нон Агуухэ Октябрыскэ социалистическэ революциин түгхэтэ удхашанарые пропагандист хураг-шадта хэлэжэ үгэхэ ёһотой. В. И. Ленин, И. В. Сталин хадаа дэлхэй дээрэ түрүүшын олоноациональн социалистическэ гүрэнэ байгуу-лагшад мүн.

Ленин — Сталиний парти бол-бол советскэ засагай түрүүшын үдэрнүүдхэ эхилэн өөрынгөө на-циональн политикые хэрэг дээрэ шууд бөөлүүлжэ, манай орон до-тор национальн асуудал шиндхэ-хэ хүдэлмэрин сэхэ хүтэл-бэриг В. И. Лениний үнэн соратник —нүхэр Сталинда даалгана байха юм. Тэрэ үедэ национальн асуу-далай удхань юун байгааг гэхэдэ, национальн дарлалтаһаа сүлөө-лгдһэн арадуудай национальн гүрэн турые байгуулха, урда саг-һаа уг залгамжлан ерэнэн ажа-хын, политическэ, культуура тэг-дэлыг усадхаа ябадал мүн байгаа. Гүрэнэйшье, культуурашье, ажахыншье талаараа холо түрүүл-һэн арадуудые хүсэхэ арга болом-жые гээгдэнхэй арадуудта олгохо гэжэ партиин зорилго мүн бай-хан юм.

Пропандист болбол нацио-нальн асуудалыг шиндхэхын ту-ла большевистскэ партиин ба Советскэ гүрэнэй хэһэн тон ехэ хүдэлмэриг харуулха ёһотой. Советскэ гүрэн болбол арадуудай хүсэл адли эрхыг бөөлүүлэе, өөрингөө ажабайдалыг өөһдөө зохёон байгуулха эрхэ тэднэртэ олгоо, манай ороной бүхэ арадуу-дай политическэ, экономическэ, культуура бүхэ талын хүлжэлтыг хангаа.

Бооголшолго болон дарлалта-һаа сүлөөлгдһэн Росси арадууд-дай нигтаран жагсаа хэрэгтэ шиндхэхы үүргыг оролой хүдэлмэ-ришэн анги бөөлүүлжэ, манай ороной бүхэ арадуудай ажахын болон культуура хүлжэлтэднэ тон ехэ туһа хүргөө. СССР дотор на-циональн асуудал амжалтатай-гаар шиндхэхын гол услови хадаа манай ороной бүхэ арадуудые нэг-дэмэл ахаддугуй бүлгэ жагсаан, тэднэрыг коммунизмда орожо байгаа замаар этнглэ найламтай-гаар ударидагша Ленин — Стали-ний партиин эмхидхэхы ба залан уда-ридахы үүргэн мүн болоно.

Капиталистическэ дэлхэй дээрэ дарлагшадта арадууд эрхэгүй бай-даг, тэднэрыг дура зоргоороо ха-шана, доромжлоно гэжэ хураг-шад айхаралда хандуулха хэ-рэгтэй. Европын капиталистическэ ороноуд дотор американскэ импе-риалистуудай аюулжа байгаа «Маршаллэй түсэ» хадаа боло-то дээрэ тэдэ ороноудай националь-н бээ даанхай байдалыг угы

хэлгэ мүн. Американскэ империа-листнууд США-гэй негритянскэ арад зонин, мүн колоннальн ба бээ даанхайбэшэ ороноуд-таха дарлагшадта арадуудые хайра гамгүйгөөр мүлжэнэ. Анг-лийскэ колонизаторнууд Бри-танскэ империн бооголшоолодон арадууд тушаа мүн тимэ ээрлэг муухай аша гаргана. Империа-листнууд ба тэднэй хүлэи-шэд Британскэ империн «Наца-нуудай Британскэ хани барисаан» гэжэ хэнгэргүйгөөр нарынэ. Юос-лавида Тито-Ранковичын фашист-скэ бүлгэ нэгэ арадуудые нүгдөөдэ арадуудтань тухирха ээрлэг аша-та политика ябуулжа, тимэ ар-гаар засаг гартаа бариха байхыг нэдэнэ.

Африкын ороноудта американскэ ба англо-французскэ империа-листуудай ажалжа байһан ябадал хадаа колоннальн арадуудые им-периалистуудай мүлжэлгын эли то-до гэршэ мүн болоно. Тэднэрыг ээрлэг муухай расова дис-криминаци ябуулна, боогол-шолго болон үлсэхэлэн бай-дал элбэгжүүлэн, бүхэли арадуу-дыг хосорхын туйла хүргэнэ. Империалистическэ бооголшоол-шод хадаа негрнуудые бариха, баалалтын ажалай лагерьнуудта ябуулна. Мүнөө энэ ээрлэг муу-хай колоннальн журам хадаа бооголшоолодон арадуудай дунда империалистуудта эсэргүү олоонитын тэмсэл үүсхэе.

Бээ даанхайбэшэ ба колонналь-н ороноудай дарлагшадан арадуу-дай национальн-сүлөөлгын тэм-сэл илангаа Азида үргэнөөр дэл-гэрнэ. Хитадай коммунистическэ партиин хүтэлбэрн дор туйлагда-һан хитад арадай агуухэ илалта, Хитадай арадай республика бай-гуулһан ба бэхжүүлһэн ябадал хадаа Азини түгхэдэ эрэлтын үе мүн болоно. Өөрингөө республика байгуулһан Вьетнамай ажалшад газараа империалистуудһаа хү-сэд сүлөөлхын тулада баатар э-ринтойгөөр тэмсэе. Индонезида, Индидэ, Бирмэдэ, Малайяда болон бусад ороноудта национальн-сү-лөөлгын тэмсэл дэлгэрнэ.

Хөөрөлдөөгөө түгсэхэха зуураа, пропагандист болбол нацануудай сүлөө ба адли эрхэ гэжэ ка-питалыг засагыг унагаһанай үн-дэһэй хуури дээрэ, хүдэлмэришэн ангин ба тэрэнэй коммунистическэ авангарда хүтэлбэрн дор туйлагдажа болохо гэжэ дахад хэлэжэ үгэхэ ёһотой. Удаадахи заняти дээрэ темынгээ нэгдэхэ разделээр хурагшадтай хөөрөлдөө эмхидхэхэдэ, дор заагдһан гол асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ гэ-жэ найшаан дурдахадна:

1. Помещикууд ба капиталистическэ ээрхэлхыг усадхангүйгөөр национальн дарлалта угы хэхэ яахадна шалагдахагүй?
2. Национальн асуудалаар большевистскэ партиин гол эрил-тэнүүд юун бэ?
3. Урлан манай ороной дарла-гдажа байһан арадуудта Агуухэ Октябрыскэ социалистическэ ре-волюци ямар жаргал олгооб?
4. Агуухэ Октябрыскэ социа-листическэ революциин илалта хадаа бээ даанхайбэшэ ба ко-лоннальн ороноуд доторхи на-циональн-сүлөөлгын тэмсэлдэ ямар нүдөө үүсхэдэ?

Хурагшад хадаа хаанта Росси дотор дарлагшадан националь-нуудыг мүлжэлгэ байһанай эли тодо жэшээнүүдые хөөрөлдөө-нэй үедэ харуулжа шадаха, мүл-жэгшд национальн хөмөрөө хай-шан гэжэ хүжэрөөнб, империа-листнууд хадаа арадуудай эрхэ ба национальн бээ даанхай байдалыг ямаргаар хашана хаша-наб гэжэ уранхайханай литерату-раһаа, газетнууд болох журнал-нуудһаа баримтануудые харуулжа шадаха байна.

Ажахын болон культуура хү-лжэлтэдэ советскэ арадуудай ах-ддугуй хани барисаатай байһа-нине харуулһан эли тодо барим-тануудые хөөрөлдөөн соогоо хэ-рэгсэхэ шухала.

Большевистскэ партиин сээсн мэргэн ленинско-сталинскэ нацио-нальн политика лэ манай оро-ной бүхэ арадуудые нэгдүүл-дээ, тэднэрыг коммунизмын тү-лөө цигити тэмсэлдэ жагсаага, ленинско-сталинскэ национальн политика хадаа империалистическэ гүрэнүүдэй политиката — ар-дуудые мүлжэлгын ба бооголшол-гын политиката орхоло үндэһөө-рөө ондоо гэхэн тобишололыг ху-рагшадта ойлгуулха ёһотой.

Хөөртохи заняти хадаа «Адли эрхэтэ арадуудай союз» гэһэн раз-делдэ зориулагдана. Советскэ арадуудай арилта ба хэрэлдэлнүү-дыг хараадаа абаха, тэднэрыг экономическэ болон культуура хүлжэлтыг бөөлүүлхэ эрхын найн арга боломжнуудыг олгодог ССР Союзай гүрэнэй байгуулалтын үн-дэһэй хууринууд энэ заняти дээрэ эли тодоор ойлгуулагдаха байна.

Агуухэ Октябрыскэ социалистическэ революциин илангай хуу-лээр, Ленин Сталин хоёрб бай-гуулһан Россииска Советскэ Феде-ративнэ Социалистическэ Респу-блика хадаа манай ороной бүхэ арадуудта гүрэнэй байгуулалтын эрхын жэшэе болоо гэжэ зааха ябадалаар пропагандист хөөр-өлдөөгөө эхидхэ ёһотой. Олоноа-циональн республикануудай Союз РСФСР-ые тойрон байгуулагдаа. РСФСР-ые байгуулһанай хүлээр Украинскэ, Белорусскэ Советскэ Социалистическэ республиканууд байгуулагдаһан байха юм. Тэрэ-шэлэн Закавказьеда болон Дунда Азида Советскэ Социалистическэ республиканууд байгуулагдаа.

Шэнэ ажабайдал байгуулһадан манай ороной бүхэ националь-ностуудта туйлаһан нүхэр Сталин бүхэ советскэ республикануу-дыг байгуулха хэрэгтэ тон шухала үүргэ бөөлүүлэе. Бүхэ советскэ республикануудые эмхидхэлдэ нүхэр Сталин эдэхитэйгээр ха-баадалсажа, тэрнине хүтэлбэ-рилһэн байха юм.

Советскэ арадуудай бүлэ дотор ахань болошо агуухэ ород арад политическэ, ажахын болон куль-туура хүлжэлтэднэ Советскэ Союзай бүхэ арадуудта туйлаа, туйлажа байна гэжэ пропагандист зааха ёһотой. Советскэ засагай үшөө түрүүшын жэлнүүдтэ манай ороной зарим арадуудай ажахын, политическэ, культуура гээгдэлэе усадхаа хэрэгтэй оролой хүдэл-мэришэн ангин габыань имагта ехэ байгаа. Тэрэ гээгдэл хадаа Агуухэ Октябрыскэ социалистическэ революциин олгонон жарга-лыг хүсдөөр элбэгжэднэ наалта болодог байһан юм.

Өөһднэгөө газар дээрһэ им-периалистическэ интервентуудыг маныха ба дотоодын контррево-люцион бута сохихо хэрэгтэйг Украинин, Белоруссин, Зака-вказьын, Дунда Азин арадуудта болон манай ороной бусад ар-дуудта агуухэ ород арад сэгнэ-шэгүй ехэ туһа хүргөө. Энэ туй-лаамжа хадаа нитын дайсаные бута сохихын тулада гражданскэ дайнай жэлнүүдтэ республиканууд-дай сэрэгтэй союзай түхэлтэй боло-но, советскэ республикануудай хани барисаанай бата бэх фунда-ментыг бодоо.

Ленин — Сталиний үүсхэлээр 1922 оной декабрийн 30-да, Сове-дүүдэй I Вүхэсоюзна съезд дээрэ советскэ республиканууд нэгдэ-мэл союзна гүрэн — Советскэ Со-циалистическэ Республикануудай Союз боложо хайшан гээд нэгдэ-хэ гэжэ пропагандист хэлэхэ байна.

Советскэ республикануудые нэг-дэмэл гүрэнэй союз боложо нэг-дэхэ ушартай болгоһон шалта-гаануудые хөөрөлдөөн соогоо то-дорхойгоор тайлбарлаха шухала.

Советскэ Социалистическэ Рес-публикануудай Союзыг байгуул-һан ябадал хадаа большевистскэ партиин ленинско-сталинскэ на-циональн политикын тон ехэ илалта болоо.

Пропандист болбол 1922 ондо Советскэ Социалистическэ респуб-ликануудай Союзда оронон рес-публикануудыг — РСФСР, ЗСФСР, УССР болон БССР-ые нэрлэхэ ёһотой. ЗСФСР-ые болдулһанай хүлээр Грузинскэ, Азербайджан-скэ, Армлянскэ республиканууд сэхэ СССР-эй составта ороо. Саашадаа шэнэ советскэ социа-листическэ республикануудые бай-гуулһан ушарһаа Убескскэ, Турк-менскэ советскэ социалистическэ республиканууд, автономно рес-публикануудһаа союзна респуб-ликууд болгодожо Таджикискэ, Киргизскэ, Казахскэ республика-нууд, Латвийскэ, Литовскэ, Эс-тонскэ, Молдавскэ болон Карело-Финскэ союзна советскэ респуб-ликанууд ССР Союзай составта ороо.

Бүхэ украинскэ, белорусскэ, молдавскэ газарнуудые советскэ национнальн социалистическэ рес-публикануудта нэгдэхэ тухай украинскэ, белорусскэ болон молдавскэ арадуудай хэтэ заяанай эрмэлзэлгэнь украинскэ, белорусскэ, молдавскэ арадуудай

хуби заяан тухай агуухэ вождэ нүхэр Сталиний эсэгэ ёһоной ан-харал оролдоһон ашаар хайшан гэжэ 1939, 1940 онуудта бөөлү-лгдээ гэжэ пропагандист хэлэхэ ёһотой.

Мүнөө үедэ Советскэ Союзай составта арбан зургаан союзна советскэ республиканууд ороно.

Капиталистическэ олоноациональ-н гүрэнүүд хадаа арадуудые дай-лан эзэмдэн нэгдэхэ, хүсөөр нэг-дэхэ ба бооголшоох аргаар бай-гуулагдаһан юм гэжэ пропаган-дист зааха байна. Мүн нимэ шуһа-та тонолгын аргаар мүнөө амери-канскэ империалистнууд коло-нальн ба бээ даанхайбэшэ оро-нуудай арадуудые бооголшоох гэ-жэ нэдэнэ. Тингэжэ американскэ империалистнууд испанскэ арадай агууршан Франкыг, фашистскэ нохой Титыг, Корейн урда хуби-да американскэ сэргүүдэй эзэм-дэн газартахи өөрынгөө табиул —Ли Сын Манниг сэхэ дэмжэнэ.

Советскэ Союз хадаа тад ондоо замаар, советскэ социалистическэ республикануудай хүсэл найн ду-раараа нэгдэлгын үндэһэй хуури дээрэ олоноациональн нэгдэмэл гүрэн — Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союз боло-но.

Советскэ Социалистическэ Рес-публикануудай Союзай байгуула-гдаһан, бэхжэһэн ба хүсэр түгсэ гүрэн болоһон нүгдөөдэ тон шухала үндэһэй хууриг хадаа тэрэнэй со-ставта оронон советскэ социалистическэ республикануудай адли эрхэ мүн болоно. Тэрэ адли эрхэн СССР-эй Конституци дотор эли тодоор харагдана. Советскэ социа-листическэ республикануудай найн дураараа нэгдэлгын ба адли эрхын идея СССР-эй Гимн дотор хэлгдэнэ.

Адли эрхэтэйгээр СССР-тэ нэгд-һэн советскэ социалистическэ союзна республиканууд суверенэ, тайлбарлан хэлбэл, бээ даанхай гүрэнүүд хэбээрэ үлэн гэжэ про-пагандист тэмдэглэхэ ёһотой. Союзна республика өөрын Консти-туциг, гүрэнэй засагай болон гүрэнэй управлениин өөрын орга-нуудтай, өөрын законуудтай юм. Союзна республиканууд гадаалын гүрэнүүдтэй сэхэ харилсаатай байха эрхэтэй, дипломатическэ түлөөлгө-шэныг андалан байлгаха эрхэ тэй. СССР-эй засагай дээдэ орга-нуудта үргэнөөр ба адли эрхэтэй-гээр хабалдаха эрхэ бүхэ союзна республикануудта үгтэнэ.

Брошюрын материалнуудые хэр-гэлжэ, саашадаа пропагандист болбол автономно республиканууд-тай, автономно областнуудай, национальн округуудай эрхэнүүд тухай тайлбарлаха байна.

Бүхэ союзна республикануудай, автономно областнуудай, авто-номно областнуудай хилэнүү-дыг карта дээрэ харуулха хэрэг-тэй. Саашадаа СССР-эй полити-ческэ карта дээрэ хурагшадтай өөһдөө заажа шадаха ябадалыг туйлаха шухала.

1. Советскэ республиканууд ССР Союзда ямар ушараар нэгд-дэнхэй?
2. Ажахын болон культуура хүлжэлтэднэ манай ороной бүхэ арадуудта агуухэ ород арад ямар туһаламжа хүргөө?
3. Советскэ республиканууд ямар үндэһэй хуури дээрэ СССР-тэ нэгдэнхэй?
4. Союзна Советскэ респуб-ликиг суверенэ эрхэн юун дээрэ-нэ харагдана?
5. Автономно республиканууд ямар эрхэтэй?
6. Автономно областнууд болон национальн округууд ямар эрхэ-тэй?

Энэ разделээр хэгдэхэ хөөрөлдөөнэй год зорилго юуб гэхэдэ, нэгдэмэл союзна советскэ гүрэн боложо СССР-эй арадуудай нэгд-дэнхэй үндэһэй хууриг хадаа арадуудай найн дураараа нэгдэл-гэ, адли эрхэ, хани барисаан мүн болоно. «Советскэ гүрэнэй байгуу-лалта хадаа олоноациональн гүр-энэй үлгэр жэшэе болоо, советскэ гүрэнэй байгуулалта хадаа нацио-нальн асуудалыг ба нацануудай хани харилсаанай проблемые он-доо ямаршье гүрэндэ орхолоо үлүү найнаар шиндхэн гүрэнэй эмхид-хэлгэ тимэ системэ мүн болоно» (И. В. Сталин. 1946 оной февра-лийн 9-да Москва городой хунгуу-лин Сталиныг айругуй хунгагшад-дай хунгалтын урда тээхи суглаан дээрэ хэлһэн үгэ) гэжэ хурагша-дай багаар шудалан ойлгохо яби-дал мүн болоно.

В. Климушев.

Таряагаа гэзггүйгөө хураа

Хайша хэрэгээр хандана

Хорин аймагай Удын совхоз Кировай нэрэмжэтэ хүдөө аар-терель ороһото культуурануу-хураалгыг түлгэ ябуулжа бие Энэ колхоздо нэгэ комбайн, жатка хүдэлмэрилнэ. Зүгөөр, таряа хадаглын шанар эндэ тоно таряа гээлтэйгэй ямаршье таряа ябуулдаггүйгөөнөө, таряа ааралгын бүхэ шатанууд дотор ороһоо таряан гээлтэдэ ехээр нэ. Жэшэхэдэ, комбайнер Хусаев хара таряа хадажа комбайнаа дээгүүр табиха, лосуудыг олоор гээжэ. Гадна, колхоздо таряанай булан трактор ба комбайнда даруу-наладаг байха юм.

Тээд, колхозой правленин рүүлэгш нүхэр Баланов ба рьянажалай бригадын брига-днүүр Долгоров гэгшэд ком-байнер таряа муу шанартай хадажа, гээлтэдэ оруулжа хадаһан ямаршье жэмжээ абан таряанай бага зэргэ мунд сохуулһан дээрһэнэ зарим шээлнүүд тохболодог байха. Тингэбшье комбайнай хадаһан хүлээр гээгдэнэ колхозуу-морин ба тар тармуурууд тармажа абаха арга бии. Колхозой хүтэлбэрлэгшд оро-но таряа гээлтэйгэй тэмсэл эмхидхэгүй байна. Унгарскэ жаткаар хадаһан таряаа боом-задаггаар ток дээрэе аба-нада. Гадна, колхоз бой тракторна молотилкаа ари-даггүй газар дээрэ тодхоод, таряага сохихо ороо. Тингэ-таряанннн шоройтой худалда мүн лэ ехээр гээгдэнэ. Ток дотор хадаһан таряа хажаа бай-хын хамуурыг бэлдэхэднэ Сохион таряагаа амбарай-хажууда асаржа эсбэрлэхэднэ, хал ехэ гээлтэдэ оруулна.

Б. Намжид

Жаг заршамэй хула дээрһэнэ...

Хэжэнгын аймагай Советскэ сельсоветэй «Заветы Ильи» колхоз (правленин — түрүүл нүхэр Х. Заиграев) таряа хүр-га ба тушаалгыг ехээр удаар-на. Графигай ёһоор тус колхозын 5 хүрэтэр 780 га тухадаа ба 182 центнер таряа рэндэ тушааха байһан аад, ехэ доо 281 га хураһан, минд центнер таряа тушааһан байһа таряа хиндхэгдэе, эсбэрлэ-дэ, хатаалдаа саг үргэлжэ хү-мэрлэхэ хүнүүдэй томилогдо-механизациин (электрическэ хэрэгсэлдэгүй дээрһэнэ оро-но) таряанннн ток дээрэ хэб-Эндэ ажалай нулаар эмхидх-һэн ба жаг заршамэй худ-табигдһан дээрһэнэ колхознй хүдэлмэридөө орой болоһон ха-гарана. Ингэжэ гүрэндэ ту-тушааха графигые тус колхоз-налуулжа байха юм.

Аймагай хүдөө ажахын туй-гуай агроном Ситников колхоз-гуудай таряа хурааха ба туш-хүдэлмэриг оперативнаар хү-бэрлхын орондо, архидажа да-даг ба колхозууд дээгүүр ху-радаггүй.

Адуу малда нэмэлтэ тэжээл ло-лох байһан таряанай үлгэдэ минхин, болово гэхэ ээргэн нүүд сомолон абадаггүй, ху-бороо хурда орожо, гутажа тэдэг байна. Тингэжэ колхоз адуу мал үбшэ тэжээлгээ гүр-хангадгүйг байһаар. Мүн колхоз 102 га таряагаа ма-гэшүүлһэн байха юм.

Хэжэнгын МТС-эй комбайн нүхэр Булыгин энэ колхоздо дэлмэрилхэ зуураа, таряа дээр хадажа, солонмын гарасые доо-луулдаг ба таряа ехээр гээжэ байна.

М. Богданов

Даалгабаряа үлүүлэн дүүргэнэ

Яруунын маханай совхозой ханизаторнууд тон ехэ дэбжээ-тэйгээр эб найрамдалтай вах-жагсаа. Тэднэр таряагаа бо-нихон болзор соо хадажа да-гхын ба гүрэндэ таряа тушаа-болон үршэ хаалгыг түргэн д-гхын түлөө эршэмтэйгээр гээ-жэ байна.

Комбайнернууд нүхэр Д. Дю-линов, П. Виноградов гэгшэ «Коммунар» маркын комбайн-даа 12 гектар таряа халха м-мотой аад, үдэртөө 18—22 гек-та хадаһа. Халалгын шанар эр-найнда тоологлонхой. Энэ ко-байнернууд ойрын үдэрнүүдэ зо-ниго даалгабарын үлүүлэе дүр-хэнэ. Мүн адуу комбайнер нүхэр Д. Вязнов ба В. Гом-гэгшэд найнаар хүдэлмэриг үд-эрэйнгөө даалгабарын үлүүлэ-125—150 процент дүүргэнэ.

СТАЛИН ТУХАЙ ДУУН

Аба оройнгоо байхан дайдаар
Ажалда, дайнда хатуужаабли,
Агууха вожь, нүхэр тухайга
Алдарт дуугаа найруулаабли.

Сталин—дайшалхы алдар соло-
мнай,
Сталин—далита залуу сагнай.
Дуугаа дуулалдааар, тэмсэн,
илян.

Дабшанабли, Сталинаа дахан.
Баян, паратай, гэрэлтэй болоод
Баран уужам совет нутагууд.
Сталинска элбэг ургасаар хүгжөө
Аажамхан колхозно таланууд.

Сталин—дайшалхы алдар соло-
мнай,
Сталин—далита залуу сагнай.
Дуугаа дуулалдааар, тэмсэн,
илян.

Дабшанабли, Сталинаа дахан.
Хабарай үүрэй толонхоо байхан
Хабатайхан залуу үеын саг.
Сталиний энэбхилгээр жарганан—
Солото хүүгэд баясана.

Сталин—дайшалхы алдар соло-
мнай,
Сталин—далита залуу сагнай.
Дуугаа дуулалдааар, тэмсэн,
илян.

Дабшанабли, Сталинаа дахан.
Нийдэнэбли алтан далинуудаар,
Нилээд зориг манда үтгэнхэй.
Соёл, жаргал, дуураанай
дуунуудаар
Суурхана советскэ оромнай.

Сталин—дайшалхы алдар соло-
мнай,
Сталин—далита залуу сагнай.
Дуугаа дуулалдааар, тэмсэн,
илян.

Дабшанабли, Сталинаа дахан.
Д. Жадсарев оршуулаба.

Вера ИМБЕР

СОВЕТСКЭ ЭХЭНЭРНҮҮДЭЙ ГОЛОС

Дулаанай ами ороодуй,
Дунгинна тала саһаараа.
Хожом бултайха ногооной
Хоншуухан үнэрх холло даа.
Зүгөөр, сөнхийнэн огторгой
Зөөлөн хабараар нэбшээлэн,
Советскэ эхэнэрнүүдэй голосы
Саагуур эбнн нийдхээлэн.
Хүдэн саадахи үгэмнай,
Хүдэн абыт мандымнай.
Дайсадай хуурмаг хардалгаһаа
Далдаан абархалд нүхээсөө.
Океан далай, Памир хая
Огто бизниси хахасуула аал!
Үхибүүдэйнгээ сэнгэхүйн түлөө
Үсэд тэмсэнэлди сугааран,
Харанхы сонхоор хүүхэйнгээ
Харахагүйн түлөө.
Үхэлэй бузар аман руу
Үрэхюулхэгүйн түлөө.
Аюулта атом—һомоной
Амгалан садта буухагүйн
түлөө.

Гуриңха банкир—һомоной
Гэмээ амахахын түлөө.
Хамаг арадуудта эсэстэ
Найхан хаар эрхын түлөө.
Ч. Намжилов оршуулаба.

ЛИТЕРАТУРНА ХРОНИКО

Москвада болохо бурят-мон-
гол литературын Вечертэ бэлдхэ-
хэд туһалхаа Москвагай уран-
зохёолшод Улан-Удэ эржэ бай-
на. Наяхан мэлээшэ уранзохёол-
шо Анатолий Николаевич Ференс
эрэ. Нүхэр Ференс хадаа Х. Нам-
сараевай «Үүрэй толон» гэжэ
романиин орд эхэлн дээрэ ор-
шуулжа эхилэ. Гадна, Ц. Очиро-
вай шэнэ повестине редактиро-
валха юм.

Наян үдэрнүүдтэ Сталинска
шангай лауреат В. Авдеев ба
поэт-оршуулагша В. Заматин гэг-
шэд Улан-Удэ эрэхэнэ.

Залуу уранзохёолшодой рес-
публиканска конференци октябр
нарын хоёрдохон тахадта үнгэргэ-
дхөөр хараалдаа. Тэрэндэ
бэлдхэл мүнөө ябуулагдажа бай-
на. ВМАССР-эй уранзохёолшодой
Союзай правлений дэргэдэ поэ-
зин ба прозын секцинууд бай-
гуулагдаа. Конференци үнгэргэхэ
комисси ажалдажа эхилэ.

Советскэ уранзохёолшодой шү-
лэгүүд ба поэмууд бурят хэлэн
дээрэ оршуулагдаа, тусхай сборт-
ник болон хэблэгдэжэ гаргалда-
хан. Мүнөө мэдэ тус сбортник
редактиралагдажа байна.

Һүүдэй үедэ шэнэ шэнэ зохёол-
нууд хэблэгдэ олоор үгтэжэ бай-
на. Бурмонгизей совет Ж. Туму-
новой «Шэнэ шүлэгүүд» болох
залуу уранзохёолшодой «Нютагайни
хүнүд» гэжэ сбортнигууды зүб-
шэн хэлсэд, хэблэгдэ үгтэ.

Цэдэн Галсановай һүүдэй үедэ
бэшлэн, амгалан тайбан байдал-
да, шэнэ Хитада ба Корейдэ
зорюулан шүлэгүүдэй сбортник
орол хэлэн дээрэ бүри нааар хэ-
лэгдэхэл.

ВУРАГ ДЭЭРЭ: Салынтын брёмн харгыгаар...

О. Зенкина. Фото-арт.

Михаил ЛУКОНИН

Ленин

(Поэмэһээ отрывок)

Улаан талмай,
мини найнаай
Хэдыдэхэ час ха?
Үглөөгүйр солгоно Эхэ
оромнай.

Үхибүүднэ ажалланай,
Коммунизмын туяагаар
Нюурнууднэ тэдэнэй
толоронхой.

Арюун найхан замаар
Алхана үглөөгүйрнай.
Бодоог наань,
нүхэр Ленин—

Энэ үглөө харадаг Наань!
Угловоний почтальон
Урматый алхалан ябана.
Почтын хайрсагай абаан.
Баяртай энэ ханханаан:
«Правда» хэблэлнэ гаража,
Газар бүхэндэ эльгэгдэнэ.
Эгээл

энэ үедэ
Сталиний
Стел дээрэ дэлгэгдэнэ.
Түсөөб дүүргэнэн тухайдаа
Улаа дараа хөөрөнэд:
Бухарест ба Тирана,
София
ба Ленинград.

Ажал ба алдарай мэлээсэл соо
Алхлан мур соо бэшээтэй—
Баршавын ажаллад
Бакугай нефтьшэд.
Имэ үглөө, хойтодэрэйнэ
ажалны

Элитээр уридан мэдээ лэн.
Табидахи онине
сэсэнээр,
Тениглэнээр хараа лэн.
Гараа —
жилеткынгээ карманда

хээд,
Бишыха нидхээ буулгад гээд,
Табан жэлнүүдэ нэбтэлэн,
зуунжэлнүүдэ дабуулан
Харадаг лэн.
Хитадай Одоной толорхы
Ленин

тихээд
хараа,
Зуунжэлнүүдэй саада эрьсэ
Мэлээг лэн,
Мүнхэрэн ошодоо,
Нюдлээ анихадаа
Коммунизмаа
Ажаһуулан байгаа.

Д. Гунзынов оршуулба.

Мargarita АЛИГЕР

Зоя

(Поэмэһээ отрывок)

Үнэнэ шоройдо худханан шэнги
Үргэлзтэй нюурнууд барбайлдаа.
Үглөө үүрээр комедатураһаа
Зоян хубсаһа асарба.
Ара нюргаараа абахай гүйлгэнэ
Абгайхан тэндэ халганан байжа,
Хордон бусалан байхан хүлдэш
Хуушан оймһын татан үгэнэ.

Урин халхин ябууд хануулба:
Хадаа басагадаа үгэхэдэ
Хуримай хубсаһа үмэдхөгц
бэлэйб.

Айһан, баярлан хоёрой хоорондо
Анидан, сээжнэ тэбэртэй
бэлэйб...

Мүнөө басаганай түрэн дуун
Модон үгсэдэ гарахан ха юм.
Һүртэй,
харатай
эдэ золигууд

Һүүшнэ замыг гаргахан ха юм.
—Юн гэжэ түрэлхидни юрөөгөө
һэм?

Юн гэжэ би залбирха бид?
Нюдэнэйнгөө булангаар басаган
хаража,
Нидхээ хүдэлгэн лаблаад үзэбэ...

Немецкэ захиралтын хусяан
дуулдаа,
Нэгэ офицер орожо эрэбэ.

Һандали дээрэнэнь хоёр солдат
Һорл гэлэн бодоод орхибо,
Доогуур хаража шангаар асууба:
—Сталинтай хаанаб мүнөө?

—Сталин пост дээрэ,—гэжэ
тодо һонороор харюусаа лэнш.
Сталин ажалдаа.

Энэ хадаа:
Үүрэй туяан дэлхэйдэ задараад,
Үүлэ манан алтаран хөөржэ,
Байлдаан, ажалай шэнэ үдэр
Баһа эхилбэ гэжэн удхатай.

Уй хохидолоо омгогтойгоор нюуһан
Үран оёдолшо эхэнэрэй гарнууд
Онһон станок шудалан абажа,
Орбэ деталь наринаар хайна.

Семафор,
рельс дамжан,
түмэр замаар,
Сэбдэг хүйтэн шорой харгыгаар
Атай нэмэргэ хэлэрһэн танкнууд
Ажалдаа, Москва шадар зорин
омоно.

Аба эжыгээ гээжэн үхибүүд
Алар холо, гэртэ һэрнэ.
Эхэ оронһоо бэшэ ондоо
Энхэрхэ хүн тэдэндэ үгы.
Эхэ оромнай үргэн абажа,
Энхэрэн,
анхаран хүмүүжүүлхэл!

Хубсаһа
хоолһын дутаангүйгөөр,
Хурдан бэлгитэй хүнүүд болгохол.
Энэ хадаа—Сталин постдоо гэлэн
Эли боло гэршэ гээшэл.

Энэ хадаа:
Тэнгэрин хаягаар,
Наранай ариуанда һууха зүгтэ,
Сортоото эхэ фронтын үргэнээр
Советскэ сэргүүд байлдаа

ябуулал.

Энэ хадаа:
сухарилгын үдэрнүүдтэ
Эльгэ зүрхэйнгөө дололшотор,
Энгэр сээжнэгээ дүршээр,
Илалтада этигэнэн ябадал гээшэл.

Энэ хадаа:
манай самолёдууд
элин дээшэ дэгдэнэ гээшэл.
Агууэхэ советскэ аралай
Ажал, байлдаанһаа утаан

бушхана.
Энэ хадаа—Сталин постдоо гэлэн
Эли боло гэршэ гээшэл.

Энэ хадаа:
лайсанайл хажууда
Эсэһэн, зобонһоо мэдүүлхэгүй
гэжэ,
Хөө болтороо шатан харалһан
Хүл дээрэ,
урагшаал тэгүүлнэш.

Ц. Галсанов оршуулба.

„БУРЯТ-МОНГОЛ“

1950 оной сентябрийн 17. 3.

Хүөө сабшажархынан Цыремпил Нашан Ба-
тата бусажа эрэнэ. Батын намган Янжима эхэ-
нэ наагаа зобоно. Нэгэ орол үбгөнэй үгэнэн
эм шархалан хэнэ. Цыремпил эдэгэжэ
Тэдэ хоёр Бата зайһанай хүнине зарадаг,
мэхэлдэг тухай хөөрлөдөнэ. Цыремпилэй
үгэдэгэн хойно Нашан Бата бусажа эрэбэ.

Тинхэдэ Зоригтын (Цыремпилэй) эндэ байха ар-
гагүй болоһон тухай сонсоһоно. Ушарын хадаа
Цыремпилэй нутагһаа Дондок заседатель бадэр-
жэ эрэбэ.
Декабрь нара. Нашан Бата Цыремпил хоёр цэ-
гэ тосхондо эрэнэ. Тосхойной эгээл зүүн захын
ийлда ороно.

☆☆☆

Нашан ороод, пезшэнэй ха-
руула дулаасажа байһан Нашан
Цыремпил хоёр тэдэнэй
түрэлсэхэдэ ээлжээгээр
мүнөө хаража, зогсон байтараа,
мүнөө эхэнэрэй нүдэнһөө
түт нэлбон адхаруулан уйла-
хадхада нюур нюураа харал-
хын, эхэл гайхалсаһан янзатай,
мэхэлэбэ.

—Юу болооб, яаба гэшлэб
мнэй? — гэлдэжэ аалханаар
мунсаад:
— Харин мэдэхгүй, харин мэд-
эхгүй, — гэлдэнэ.

Тинхэдэ байтар мүнөө ута
нахан хахалтай үбгэн тэдэ хоёр
мүнөө хаража, бурят хэлээр:
— Та хоёр энэ намганай уйла-
хадхада хэе гайхажэ байна гүт?

— Гэжэ асуугаад, удаахан даруу-
н хэн хэн гэтэр энеэнэ.
Нашан Бата хүлөө урилсагаа-
н гэхэн, бээс айлан татажа:

— Гүг, энэ юу болооб гэшлэб, бидэ
мүнөө хэлэ мэдэхгүй аад лэ уша-
рын ойлгоногүйбди. — гэжэрхн
д, та муну, Цыремпилэйнгээ нюуры
муну гэжэ хараад, бараттайхан
айбалтайб гэжэн шэнги омгогтой
муну.

Цыремпил Нашан Бататай анха
улаан түрүүшнэ үдэрһөө хой-
ш хуушгээр байрхуу зантайһын
муну абаһан аад, харин ялагад
муну хараад орхихондо бүтүү
үгэнэ татажа, найр табин үрд-
мүнөө хаража энебхилдэнэ.

Бата бүрншэ эли боло ондоо-
н болохо, зориг орон, мүнөө
мүнөөнөө дуугархана байтарн
мүнөө абаад:

— Делушка, тала аа! Бидэннэ
мунууд, болохо гү?
— Болохо, болохо, юундэ бо-
лохгүй нэм. Одоо бишнн, бурят
муну энэ эрлэн саһаа хаяа
муну хамта һууһан хүн бай-
нэ. Угы, ши хэнэй хубуун гэшлэб-
нэ, нюдэм муу болоод танина-
муну?

— Би Нашанай Бата гэшлэб.
— Аа, тинмэ. Урдан би шинн
муну Витимэй принскэд жэл
муну хамта хүлээлөө бэлэй. Тин-
мэ залуу ябааб. Нашан бидэ
муну юушгүй бэлэй, тэндэ хаса-
муну эхэ хашаадаа, сохюулаа
муну. Ши намайе танижа бай-
нэ гү?

— Танихагүй гэжэ яахаб, нё-
муну таниһа нэгэ шэнэ шарга
мунулажа абаһан байналби, тэ-
муну мүнөөшье шэрэжэ ябанам.

— Аа, тингээ, тингээ. Үбгэржэ
муну муу болоод, энэ тэрэ жэжэ
муну мартадаг болооб даа, харин
муну намайе хэн гэжэ танинаб?

— Пушаал Гашка гэжэ хэл-
муну даа, — гэжэ Нашан Ба-
тата хэлээд орхихондо үбгэн өөдө
муну «Хаа, ха-ха» гэжэ эхээр
муну эрхэнэ.

— Зүб даа. Бишнн хойто га-
мунулаа зарагдажа ерһэн хүн
муну, би Василий гэжэ нэрэтэй,
муну Пушаал Гашка-гэжэ бу-
муну юной дунда нэрлэгдэлгэ бо-
муну байгаа даа, — гэжэ хэлэ-
муну үлүдэ урил хөөрлөдэжэ
муну хүнтээ үргэлжэлэн, саа-
муну байлажа хуугаад хөөрлөдэнэ.

Тэдэнэй сайлаа садажа, һуу-
муну болоод, бурхан тээшэ ха-
муну, үбсүн духа хоёроо бай-
муну муу тобшоо хэлэ еды тон-
мунугоогоод орхихондо мүнөө
муну стодло сөбөрлөд, хилэмэ
муну соо шэнээр зүбжэ, хоёр
муну гэгшын улаан аяга соо
муну хээд, Нашан Бата Цырем-
муну хөөрө хаража:

— Айшаал, энэ һуужа сай
муну, — гээд тортоггүйхэн бурят
муну тоб байса хэлээрхэнэ.

Тэрэ хүгшэнэй бурядаар хэлэ-
муну нэртэй Цыремпил гайха-
муну нэртэй, нэгэ улаа нюурын
мунуһанай һүүдэ стодло һуужа,
мунуһаа хойуулан сайлажа
муну.

Энэ хоёрой аяар тэрэ холоһоо
муну муу хубсаһаар энэ зэргын
муну һаари хүйтэн соо энэ
муну хашан бордого туранхай
муну холжоро холжорһоор
муну гэдэг тинмэһе амархан
муну бэшэ, харин үр шардаа
муну үлээжэ дааража эр-
муну байха тула нилээдгүй хом-
мунуһаа сэдатарна

муну, хүлбэ лэбшэнэн хүри
муну шарайтайнууд болоно.

Нашан хүргэжэ, стодлоо найр
муну болохо, ханын хажууда
муну, эргэлэн газарта дабша-
муну һууһан.

Мүнөө гэжэ эзэн Пушаал

Баашка тэдэн тээшэ хаража:
— Зай, нүхэд, орой болобо,
мөрбө уналжа эдэлүүлэгтэ, —
гэжэ хэлэхэлэн, тэдэ хоёр мал-
гай бээлэйһүүдэ абажа үмдэн,
газааһаа һубаридаһан гарана.

Улангүй, гэр соонь харанхы
боложэ, пезшэнэйнгээ буландахи
бишыхан түлүүртэ дабирхайтай
зүмгаһаар гал түлжэрхн гэжэ-
дэнэ харин гэр соохи юмэнүү-
дынэ энеэлдэжэ байһан юм шэн-
ги үдэрхйнһөө үлүү тодорхой-
гоор энэ тэндэ эли болон үзэг-
дэнэ.

Тэндэ һууһан мүнөө шэрхэгэр
хара хүн Баашка үбгэн тээшэ ха-
ража:

— Эндэхэ бурят зон болбол
ямар ажалтай, юу эрхилдэг, зөөр-
шн шадалай талаар, эрдэм һуу-
гуулин талаар ямар байдаг юм?
— гэд эхэл һонирхоһон янзатай
асууна.

Баашка үбгэн нахалаа доошонь
шобторон һагал эльбээрхөд,
тэрэ хүн тээшэ бага дүтэлэн та-
тажа, мнөөлзэн хөөрөжэ эхилнэ.

— Зай, дуулаад һуу! Эндэхэ
бурят зон болбол юрэ зөөлхэн
абартай, бэрххэн зантай байха
юм. Тэдэнэр болбол юрэнхыдөө
мал ажалтай, таряа таридаггүй
шахуу, хүдөө тала, горхо горхо
эндэ тэндэ таража һуудаг юм.

Эндэхэ зоной үгүтэй ядууна-
рын эхэл олон, тэдэнэрэ барла-
шаджа мүлжэжэ байдаг баяд
ноёд, лама бөөнэр гэжэ баһал
олон байха юм.

Тингээд нитэ дээрэ илангаяа
үгүтэй зонинь эрдэмгүй, юрэ
алхаг нэжэгтэ баригдаһан бүдүү-
линг заншад байдалтай, нимэ бай-
ха юм даа,—гээд сэхэ хараад
һуухадань, мүнөө хүн толгойгоо
хүдэлгэн татажа уруугаа харан
бодолго болоһон хэбэртэй, түр
һууһанай һүүдэ:

— Ай, хайратай байна даа,
тингээд байхада тэдэ үгүтэй бу-
рыдауд хайшан гэжэ амидаржа
һуудаг юм? — гэд баһа асууна.

— Хайшан гэд амидаржа һуу-
даг юм гэжэ асууха асуудал юу
байхаб, харин хайшан гэд ами-
ларжа һуултай байһанинэ жэгдэ
дээрэнь болоод үзэхэдэ жэгтгэн
эли бэшэ гү, — гэжэ хэлээд,
хүйтэн хэнхээтэйгээр хэн-хэн гэ-
жэ энеэжэрхэдэн мүнөө шэр-
хэгэр хара хүн энэ үбгөнэй хэлэ-
лэн үгы ойлгожо алаһан мэтэ
нюдөө дэмэ сабшасаһан уг-маг
гэжэ нюурынэ энеэбхилэн ха-
раад, абгагүй болон хуугаа лэн.

Ингэнээр байтарн газаһаа
Нашан Бата Цыремпил хоёр ор-
жо эрээл, ан бун гэжэ һууха
зуураа Нашан Бата Баашка үб-
гүтэй энэ тэрэ юмэ хөөрлөдэжэ,
Баашка үбгэн энэ нутагта анха
түрүүн орол хүнүүдэй эржэ бо-
рыдаудтай хани холбоотой боло-
һон түүхын хөөрэнэ. Нашан Бата
баһа эсэгынгээ орол хүнүүдээр суг-
таа ажаллажа ябаһана хөөрлө-
гыннэ һанан һанан шадаха соогоо
дуугарна. Цыремпил элэ хоёрой
хөөрлөдхэ шагнажа, нутагайн-
гаа энэ тэрэ үбгүдэй орол зон
гээшэ эхэл һайн юм, тэдэнэй
ашаар бурядууд олохон юмээд
һууһан юм гэжэ хөөрлөдлө-
гыннэ һаналсажа хуугаа лэн.

Тингэжэ нилээд орой болотор
һууһанай хойно бүгэдэ унтаха
гэжэ хэбтэнэ.

Үбэлэй һүннин ута гэдэг яаха
аргагүй, гэр соо хүнэй хурхирал-
даха абаһан ямар нэгэн хүсэтэнэй
уур сүхалаа багтаажа аядад, хур-
хирлэжэ архиралдажа байһан
юмэ шэнги таһалгарагүй гэрэй
оёор жэржэгэнэн дорбохо шэнги
болоно.

Цыремпилэй нойр хүржэ үгэ-
нэгүй. «Ай даа, ариухан Дол-
жодни амидин мэндэ хэбээрэ
ямар нэгэн орондо нам шэнги гү-
нэжэ зайжа ябаагүй юм даа гү
даа» гэд нахатаһаа хамта, нөө-
хи Бата зайһанайда бууса түхөө-
рэлсэжэ байтараа хүлөө сабаһаад
хэбтэхэдэмни, миннэ зүрхэ хүдэл-
гэлэн тэрэ хоолой юу байгаа һааб
гэхэ зэргээр һанаа сэдхэлээ дол-
гисон ариухан Должодойнгоо
аялдар нлдам абари, ариухан
хурсахан шарайһе һанаандаа
оруулжа, гэнтэ уулзажа байһан
шэнги эли тодохонор нюдэнөө
үзөөд орхихолд гэнэ.

Баһа забартан Ямаахан эхын-
гээ уйлажа дуулажа, юрөөл та-
биһаар гээлгыннэ һанаад орхи-
нодоо улаан голоо уйдхар гом-
долдо бажуулгад, угзаруулжа

байһан юмэ шэнги бүтүү бүлэ-
рэн, эжэ эхигүй нюдэнһөөн нёл-
боһон һубариһана хэбэртэй.

Энэ мэтэ хүндэ уйдхар зо-
болоһоо һана һанаһаар нэгэн үе зү-
дэжэ байһан шэнги һударан, нэгэ
үе тэмсэлдэжэ байһан шэнги хэб-
тэнэ. Тингэжэ хэбтэхэдэ Цырем-
пил баһа Пушаал Баашкын ту-
гаар хөөрөнһе һанаа, дам саашань
өөрнөөн энэ ерһэн үг шалта-
гаанинэ шэбшэнэ. «Нашан Бата
намайе яахадаа эндэл эрээ һаа
бээс нюужа шадахаһа, үнэн хар-
гыһаа олохоһ гэжэ хэлээ һэм.

Энэнь ямар удхатай, ямар ушар-
тай гэшлэб? Зүб даа, тинмэл бай-
ха ёһотой. Хүн боложо, хүлөө
шоройдоһонһоо хойцо, хүнэй
һайн гэшлэ орол хүн юм гэжэ
дуулагдажа хамнаиб. Мүнөөшье ха-
ража үзэжэ байнаб. Жэшээдхэдэ,
би нэгэ баян бурялдаа ороһуул-
бидаа. Намайе үдхэлжэ гарга-
хань лабтай. Угы, ажалша хүн
ямарһе яһанай һаа адалд бай-
на даа» гэжэ мэтэ олон юмнэ
Цыремпил һанаандаа оруулна.

ООН-эй генеральна секретарь Трюгве Лидэ Я. А. Малик бэшэг эльгээбэ

НЬЮ-ЙОРК, сентябрийн 15. (ТАСС). Аюулгүйн Советэй сөвөтск түлөөлөгшэ Я. А. Малик ООН-эй генеральна секретарь Трюгве Лидэ нимэ удхатай бэшэг ябуулаа:

«Хятад олон нутагуудтахи профсоюзна, эхэнэрүүдэй, студентүүдэй ба бусад организацинууднаа абтаһан 38 телеграммын хүндэтэ г-н генеральна секретарь, Танда эльгээнэб. Тэдэн соонь, Хятад террористик американска самоледуудэй эрлэг муухайгаар бомбодолгодо эсэргүү ба Тайван дээрхи ба Корейдхи американска агресидэ эсэргүү протест болон зэбүүрхэл мэдүүлэгдэнэ.

Хэсээлхэдэ, Шаньси провинции профессиональна союзуудай совет, залуушуулай демократическа шэнэ лигэ, багшанарай ассоциаци, нүүрхэнэй промышленностин хүдэлмэрилгшэдэй союз, студентүүдэй союз, эхэнэрүүдэй демократическа федераци, наукийн хүдэлмэрилгшэдэй ассоциаци, врачүүдэй ба ветеринаруудай ассоциаци, драматургуудай ассоциаци, литературын ба искусствын хүдэлмэрилгшэдэй ассоциаци, советск ба хятад хани барисаанай общество сентябрийн 5-да эльгээнэб телеграмма хадаа «Хятад эсэргүүтэй Холбоотой Штадуудай үүгөө ябуулга байгаа провокацинон ябуулгануудыг үгэ хэжэ, эб найрамдал хамгаалха хэмжээнүүдэ Нэгдэмэл Нацануудай Организациин абхыен» эринэ.

Чахар провинци дотор Стокгольмск Урья доро гар табилгыг эмхидхэх комитет, Тайвандахи ба Корейдхи американска агресидэ эсэргүүтэй кампанийн комитет, профессиональна союзуудай совет, демократическа залуушуулай федераци, залуушуулай демократическа шэнэ лигэ, студентүүдэй союз, литературын ба искусствын хүдэлмэрилгшэдэй ассоциаци сентябрийн 4-дэ эльгээнэб телеграмма соогоо, «Чжоу Эн-лай протест хадаа хятад арайдалаа мүн» гэжэ бэшэнэ, «Азийн арайдалыг американска эрлэг муухайгаар бомбодохо ябадалыг Аюулгүйн Советэй зогсоохыень» эринэ.

Хойто Сычуанин профессиональна союзуудай Советэй эмхидхэл комитетүүд, нэгдэлхэн таряшад, эхэнэрүүдэй демократическа федераци, литературын ба искусствын хүдэлмэрилгшэдэй союз, промышленнигүүдэй ассоциаци, Хойто Сычуанин демократическа лигын хүдэлмэрилгшэдэй комитет, Гоминдан революцион-но комитет ба залуушуулай демократическа шэнэ лигэ, Хойто

Сычуанин арайдал советэй консультативна комитет, гэгээрэлэй хүдэлмэрилгшэдэй союз, мусульманинуудай түлөөлөгшэд сентябрийн 4-дэ эльгээнэб телеграмма соогоо ингэжэ бэшэнэ:

«Үндэр түрэлтэ г-н Трюгве Лидэ, Нэгдэмэл Нацануудай Организациин генеральна секретарь, Лейк-Саксес, Нью-Йорк.

Ималтата хятад арад хадаа Хятадта американска хуули бусаар аашалха ябадалыг зүбшөөхгүй, мүн Хятадтахи ба Корейдхи американска агресидэ эсэргүү хэмжээнүүдэ ООН-эй дары абхыен эринэ.

Куньминэй профессиональна союзуудай совет, Юньнань провинции таряшад, ассоциаци, Куньминэй арайдал советэй консультативна комитет, Куньминэй студентүүдэй союз, эхэнэрүүдэй демократическа федераци, Юньнань провинции залуушуулай демократическа шэнэ лигэ, Куньминэй эб найрамдалаа комитет, Советско-хятад хани барисаанай Куньминдахи общество, Юньнань провинцидахи дайнай ба ажалдай героинууд сентябрийн 4-дэ эльгээнэб телеграмма соогоо «американска агаарай довтолгонуудта ба 35 хятад гражданинуудыг алаһан, шархатуулан ябадалаа эсэргүүтэй буруушаал мэдүүлбэ, хэмжээнүүдэ дары абхыен эринэ.

Гуандун провинции эб найрамдалаа комитет, профессиональна союзуудай совет, таряшад, ассоциаци, залуушуулай демократическа шэнэ лигэ, эхэнэрүүдэй демократическа союз, студентүүдэй союз, литературын, искусствын ба журналистикын хүдэлмэрилгшэдэй ассоциаци, хүдэлмэрилгшэдэй ассоциаци сентябрийн 4-дэ эльгээнэб телеграмма соогоо бэшэнэ: «Гуандун провинции зүүн талын 3 миллион хүн хадаа Хятадэ американска хуули бусаар аашалха дураа гутан зэбүүрхэнэ. Гэмтэ нүүрнуудыг хэнэххыетнай гуйнабди.

Шанхайн залуушуулай демократическа шэнэ лигэ, студентүүдэй союз ба эхэнэрүүдэй демократическа федераци сентябрийн 4-дэ эльгээнэб телеграмма соогоо: «Зүүн Хятад залуушуулай, студентүүдэй, эхэнэрүүдэй Хятадэ американска хуули бусаар аашалха ябадалаа эсэргүү Чжоу Эн-лай протесты дэмжэнэбди, американска провокацинуудыг Аюулгүйн Советэй зогсоохыень» эринэбди.

Нанкинск университет сентябрийн 4-дэ телеграммта эльгээнэб. «Корейдэ ба Тайванда довтолон ороһонойгоо, мүн ко-

рейскэ гражданска хүн зонинэ бомбодохо олоор алаһанайгаа һүүлээр американска империализм хадаа Хятадтай терроридо довтолхын тула самоледуудыг дахин эльгэжэ байна.

Бүгдэлхэн эб найрамдалаа ашаг тунь хамгаалха, американска агресидэ зогсоохыетнай гуйнабди гэжэ тэндэ тэмдэглэнэ.

Тайванда довтолон ороһонойгоо һүүлээр, Хятадтай террористик Холбоотой Штадуудай бомбодоһон ябадал хадаа бүгдэлхэн эб найрамдал эбдэн эхэ баримта болоно гэжэ Пекинскэ университетэй студентскэ союз ба бүхы студентүүдэй сентябрийн 4-дэ эльгээнэб телеграмма соо хэлэгдэнэ.

Профсоюзуудай цинхайска провинциална совет, Сининэй профсоюзна, таряшад, эхэнэрүүдэй, залуушуулай организацинууд эльгээнэб телеграмма соогоо ингэжэ мэдүүлнэ: «Чжоу Эн-лай протесты бүрин дэмжэнэбди. Хятадта американска агаарай довтолго хэһыень зогсоохо ба Тайванда тэдэнэй эбсэгтэ хүсэнуудыг гаргаха гэжэ эринэбди. Галаар бу наадагы гэжэ американска агресорнуудтэ уридшалан һануулабди.

Хунань провинции профсоюзуудай совет, таряшад, ассоциаци, залуушуулай демократическа шэнэ лигэ, демократическа эхэнэрүүдэй федераци, наукийн, литературын хүдэлмэрилгшэдэй ассоциаци сентябрийн 3-да эльгээнэб телеграмма соогоо ингэжэ мэдүүлнэ: «Корейдэ өөһэдхыгөө эсэргүүдэ ба Тайванда өөһэдхыгөө 7-дохи флорды гаргажа абаашахыень Холбоотой Штадуудта Аюулгүйн Советэй захирхы Хунань провинции 30 миллион хүн эринэ.

Эльгээнэб телеграммнууд соогоо Хятад эльбэ олон провинцинуудай олон тоотой организацинууд хадаа Хятадтай терроридо американска бомбодохо хэгдэлхэн ябадалаа эсэргүүтэй протест ба зэбүүрхэл мэдүүлнэ. Агресидэ үргдэхэ ябадалаа шэглүүлгдэн американска провокацине зогсоохо ба гэмтэ нүүрнуудыг хэнэххэ хэмжээнүүдэ түргөөр абахыень Аюулгүйн Советдэ эринэ.

Аюулгүйн Советэй абаһан бэшгүүд ба телеграммнуудай списогтэ эдэ 38 телеграммнуудыг оруулха тухай заабари үгэхыетнай гуйнаб.

Энэ бэшгыг Аюулгүйн Советэй документ болгон толилхы гуйнаб.

КОРЕЯДЭХИ СОБЫТИНУУД

Корейскэ арайдал-демократическа республикын Арайдал армийн Главна командованин мэдээсэлнүүд

ПХЕНЬЯН, сентябрийн 15. (ТАСС). Корейскэ арайдал-демократическа республикын Арайдал армийн Главна командовани сентябрийн 15-най үглөөгүүр ингэжэ мэдээсэбэ:

Урда эрьһын районодо ябуулгануудыг хэжэ байгаа Арайдал армийн частнууд байлдаануудыг ябуулжа үргэлжлөөр. Фронтын нэгэ участок дээрэ хамгаалалгын хүсэтэ позицинуудта түшгэлхэн американска 25-дахы дивизии ба далайн пехотын отрядтай частнууд танкнуудай, артиллерийн ба авиацин дэмжэлгээр, хатуу шанга контратаканыг хэжэ байна.

Нактонган (Ракуто-ко) мүнэнэй зүүн эрьс дээрэ ябуулгануудыг хэжэ байгаа Арайдал армийн частнууд хадаа контрдоптолгодо орохыг хэдхэн американска ба лисымановска маринеточнэ сэрэгүүдтэ эсэргүү байлдаануудыг ябуулна.

Энэ райондохи Арайдал армийн частнууд болбол таһаралтагүйгөөр бомбодохо хэжэ байгаа дайсанай контратаканыг хэдхэнэ сохижо, дайсанай оборонодо-сүмэрэн оробо.

Сентябрийн 13-да Арайдал армийн эсэргүүтэй артиллери Пхеньянай райондо дайсанай истребительные буудажа унагаагаа.

ПХЕНЬЯН, сентябрийн 15. (ТАСС). Бүхы фронтнууд дээрэ Арайдал армийн частнууд американска частнуудтай ба лисымановска сэрэгтэй үлгдэлхүүдтэй хатуу шанга байлдаануудыг ябуулжа үргэлжлөөр гэжэ Корейскэ арайдал-демократическа республикын Арайдал армийн Главна командованин сентябрийн 15-най үдэшэ дамжуулан мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Ехэ гээлтэ хоролтонуудыг үзэн дайсан дэмжэлбэ абаад, өөрынгөө хүсэнуудыг шэнээр группировалжа, авиацин туһаламжаар дсэд эсэргүүсэлтэ хэнэ.

Зүүн эрьһын райондо лисымановска сэрэгтэй бута сохидлоһон, сеульска дивизии ба 3-дахы дивизии үлгдэлхүүд американска сэрэгүүдээр дэмжэгдэн контратаканыг хэжэ гэжэ нэгдэбэ. Арайдал армийн частнууд контратаканыг хэдхэнэ сохижо, довтолго байлдаануудыг хүгжөөжэ үргэлжлөөр.

Егвань (Икан) ба Тапудон (Тафудо) гэдэгтэй урда ябуулгануудыг хэжэ байгаа Арайдал армийн частнууд дайсанай контратаканыг хэдхэнэ гэдэргэнь сохижо, тэрэндэ ехэ гээлтэ хоролтонуудыг ушаруулна.

Швейцарин ба Хятад хоорондо дипломатическа харилсаанууд тогтоогдобо

ПЕКИН, сентябрийн 15. (ТАСС). Швейцарин правительствын ба Хятад арайдал республикын арайдал Центральна правительствын хоорондо болоһон хэлсэнуудтэй ашаар, эдэ хоёр гүрэнүүдэй хоорондо дипломатическа харилсаануудыг тогтоохо ба посланнигуудыг эльгээсэхэ тухай хэлсэну туйлагдаба гэжэ Синхуа агентство мэдээсэбэ.

США-гэй, Англин ба Францийн гадаалын хэггүүдтэй министруудтэй зүблөн

НЬЮ-ЙОРК, сентябрийн 13. (ТАСС). США-гэй, Англин ба Францийн гадаалын хэггүүдтэй министрүүд Ачесон, Бевин ба Шуманай зүблөн үсэгдээр эхилэб. Гурбан державануудай хоорондо энээнэй урда тээ хэгдэлхэн хэлсэнууд шэнгээр, тус зүблөн хадаа Советскэ Союзда, Хятад ба зүүн-европейскэ арайдал-демократическа оронуудта, эсэргүү сэрэгтэй союзда баруун державануудыг США-гэй хүтэлбэри дор нэгдүүлхэ гэгдэн зорилготой байна.

США-гэй делегацийтай нигта холбоотой корреспондентүүдтэй мэдээсэлхэй ёһоор, США хадаа уласхоорондын хэлсэнуудыг зүришжэ ба тэдэннэ эбдэжэ, Баруун Германидахи сэрэгтэй хүсэнуудыг хэгдэн байгуулха ба тэдэннэ баруун-европейскэ «Нэгдэмэл» сэрэгтэй хүсэнуудтэ оруулха гэжэ оролдон. Тайван, Корея ба Генеральна Ассамблейн болохо байгаа сессии тухай асуудалнууд хэлсэгдэхэ байна гэжэ мэдээсэлнүүд соонь мүн лэ заагдана.

Хэлхэ холбоотой Усть-Баргажаний почтово отделение хүдэлхэн шэд пенсионерүүд хангалтыг ба захишадтан газет, журнал тараан туге хайнаар ябуулна. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: почтальон комсомолка Анна Иванова пенсионер Е. Карнаковтэ гэгдэнб пепси үгэжэ байна. Хажуулань тэрэн хани нүхэр Анастасия Игнатьевна. М. Минеевэй фот.

Театрально-музыкальна училища

Улан-Удэ городой Ранжуровой нэрэмжэтэ улицыг үгсэн, хада өөлэ гарахада, баруун гар таладтай хоёр даххар модон байшан байха. Тэрэнэй урдуур үнгэрхэдэ, хүгжэмэй ирагуу хайхан аялга хэзээ бүхэндэ ханхнажа байдаг. Энэ хадаа—ородой агууехэ композитор П. И. Чайковскийн нэрэмжэтэ театрально-музыкальна училищи. Энэ училищида һурагшад искусствын мэргэжэлтэй боложо гарадаг.

Энэ жэлдэ 24 хүн тус училищине дүүргэжэ гараа. Тэдэнэрэй 2-ын хүүгдэй хүгжэмэй һуруулинда багшанар болоо. Бусадныг педучилищида, республикын аймагуудай 7 жэлэй ба дунда һуруулинуудта болон филармони, театр гэхэ зэргын газарнуудта хүдэлмэрилнэ.

РСФСР-эй Министруудтэй Советтэй дэргэдхи искусствын хэрэгүүдэ эрхилхэ комитет жэл бүхэндэ училищинуудай харалга үнгэргэдэг байха юм. Энэ жэлдэ Казань городто үнгэргэдэг харалгада тус училищине 6 һурагшад хабаадалсаа. Тэдэнэр бэлгш шад.

Тэлэнэр дирижёрнууд, дуучи хүгжэмшэд, танцорнууд байха.

Н. Цыбена

СПОРТ

Гимнастическа заочно мурьсөөн

РСФСР-эй Министруудтэй Советтэй дэргэдхи физкультура ба спортын хэрэгтэ эрхилхэ комитет баянда сентябрийн 15-наа ноябрийн 1 хүртээр Российска Федерацийн хүдөө нутагуудай ба городуудай физкультура коллективүүдтэй заочно мурьсөөн нутаг бүхэндэ үнгэргэжэ эхилбэ.

Мурьсөөндэ 14 наһанһаа дээш наһатай дуратан бүхэн хабаадалсаха байна. Мурьсөөнэй программ ёһоор, эрэгүүд турнигта татаха, үндэрлэе харайха, гимнастическа упражнени, эхэнэрүүд — модон дээгүүр тэнсэн дугьсаха, үндэрлэе харайха, гимнастическа упражнени хэхэ — эдэ гурбан зүйлэй спортоор мурьсөөндэ хабаадална.

Тус мурьсөөндэ хабаадагдаһаа абаһан нигтэ балнуудтай тоое физкультурнигуудтай тооло хубаарилһанай үндһөөр, городто ба хүдөөдэ болоһон мурьсөөнэй эрхын коллективүүд тодорхойлогдожо, мурьсөөндэ илагшадта тоологдохо юм.

Мурьсөөндэ 1-дхи, 2-дохы, 3-дхи һууринуудыг эзэлхэн шад физкультура ба спортын магай ба городой комитетүүд шанда хүртэхэ байна. Тэдэ мандануудай эрхын эмхидхэл мүн лэ шанда хүртэхэ юм.

БМАССР-эй түрүү һуури эзэлһаа аймагууд ба городуудай физкультура организацинууд физкультура ба спортын республиканскэ комитеттэй шанда хүртэхэ.

Физкультура ба спортын Республиска Комитет област, АССР хизаарнуудай физкультура организацинуудта үгтэхэ дамжуулгашан бич болгоһон байна. Тэрэ РСФСР-тэ түрүү һуури эзэлһаа област, АССР, хизаарта 2-дохы ба 3-дахы һуури эзэлһаа дипломнуудта хүртэхэ юм.

Тэрэшэлэн дурсагдаһан гурт зүйлэй упражненинуудтэй эрэгүүдтэй ба эхэнэрүүдтэй БМАССР-эй комитеттэй дипломнууд барюулагдаха байна.

Харюусалгагтай редактори орлогшо Ц. Б. БУДАЕВ

МУНӨӨДЭР УЛАН-УДЭДЭ

«ПРОГРЕСС» кинотеатр — «Зоригтой хүнүүд» гэжэ үнгэтэ кинокартина. «ЭРДЭМ» кинотеатр — «Советскэ Эхэ ороной түлөө» гэжэ фильм үдэрэй 1 часта, «Нюуса мисси» — үдэшын 5—7—9 часуудта.

БМАССР-эй 25 ЖЭЛЭЙ ОЙН НЭРЭМЖЭТЭ СТАДИОН дээрэ — үдэрэй 10 часнаа хүнгэн атлетикээр СССР-эй городуудай түрүү

Вьетнамска деревниүүдые кооперировалга

ШАНХАЙ. (ТАСС). Вьетнамска информационно агентствын мэдээсэлхэй ёһоор, Вьетнамдахи кооперативна хүдлөөн тухай шэнжэлхые «Вьетнамэй голос» гэжэ радиостанци дамжуулан байна.

Кооперативна хүдлөөн, — гэжэ радиостанциин дамжуулан статья соо хэлэгдэнэ, — Вьетнамда демократическа республикын байгуулагданаһан һүүлээр удангүй эхилхэн юм.

Вьетнамдахы эгзэн томо кооперативнуудыг — дунда шадтай, үгүтэй ба газыргүй байһан таряшадһаа гол түлэб бүридхэн хүдлөө ажахын кооперативууд болоно.

Түрүүшын кооперативна ажахынууд Центральна Вьетнамай урда хубида эмхидхэгдэн байна. 1949 оной эсэстэ Центральна Вьетнамай урда хубида 145.000 тухай гэшүүдтэй, 1500 кооперативна ажахынууд тоологдожо байгаа.

Центральна Вьетнамай урда провинцинуудта кооперативна хүдлөөн мүн лэ үргөнөөр дэлгэрэнхэй. Куанг-Нгай гэжэ нэгдхэн провинци дотор 1949 оной эсэстэ 80.000 гэшүүдтэй 67 хангалгын ба эдэ хэрэглэгшэдтэй кооперативууд байгуулагданаһан юм. Эдэ кооперативуудай мүнгэ зөөринь хамтадаа 80 миллион пиастр, мүн тэндэхи бусад кооперативуудай мүнгэ зөөринь 86 миллион пиастр болодог байна.

Бинь-Динь, Куанг-Нгай ба Фу-Эн провинцинуудай кооперативууд Арайдал армийн нутагтай частнуудта 1949 оной турша соо 3.000 тоно рис үгдэн байха юм.

Цетральна Вьетнамай урда хубида 1945 онһоо 1949 он хүртээр кооперативуудтай тоо гурба дахин, тэдэнэй мүн-э зөөринь таба дахин ургаһан байна.

Германска демократическа республика шэнэ дэбжэлтэдэ

БЕРЛИН. (ТАСС). Германска демократическа республикын түсбэлгын министерство ингэжэ мэдээсэбэ:

1950 оной хоёрдохы кварталда Германска демократическа республикын ажахын бүхы наһарын, нуудай саашанхи хүгжэлтэ, арад зоной материална ба культуна хэмжээнэй улам дээшлэлгэ хангадаа.

1950 оной хоёрдохы кварталда промышленностин валова продукция гаргалгаар үйлдэбрийн түсэб 107,5 процент дүүргэгдэб. Үнтрэгшэ жэлэй хоёрдохы кварталтай жэшэбэл, промышленностин валова продукция 26,6 процентээр нэмэн байна.

1950 оной хоёрдохы кварталда промышленна шухала зүйлэй продукция үйлдэбрийн гаргалга, 1949 оной хоёрдохы кварталтай сасуулбал, нимэ байна (процентээр): элэктрэнергия—117, газ—115, хүрүн нүүрхэн—109, түмэрэй руда—148, шэрэм—161, булад—159, прокат—234, цемент—119, фосфорна үтэгжүүлгэ—123,3, бүд—150,3, гутал—136,5, саарһан—112,1, электромоторнууд—252, паровозууд—165, ашаанай вагонууд—306, пассажирска вагонууд—225, ашаанай автомашина—154,3, хүнгэн автомашина—164,7, тракторнууд—2740 гэхэ мэтэ.

Дүнгэй мэдээгээр, тарилгын талмай 1950 ондо 1949 онойхиноо 114.000 гектараар нэмээ. Багсаахада, дунда жэшээгээр, гектар бүрийн ургасан дайнай урда тээхи хэмжээндэ хүрхэ, зарим культурануудаар үлүлхэ байна.

Германска демократическа рес.

публикын малай тоо толгой 1949 онойхиноо нилээд олоһороо.

Түмэр замаар ашаа зөөлгэ хоёрдохы кварталда, 1949 оной зохио үетэй сасуулбал, 14,4 процентээр ургаба.

Эрье шадарай суднонуудаар ашаа зөөлгэ—111,2 процент, автомобильна транспортоор ашаа зөөлгэ—137 процент дүүргэгдэб.

Германска демократическа республикын экономикын амжалта, тайгаар хүгжэлгэ, илангангаа хүдөө ажахыда ургасын дээшлэлгэ, үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлдэб, рилэн гаргалгын улам ургалга, СССР-һээ ба арайдал демократийн оронуудһаа эдэ хоолой зүйлнүүд ба түүхэй эдүүдыг улам ехээр абадаг болоһон ябадал хадаа зоной ажаидаралай хэмжээ нилээд ехээр дээшлүүлэб.

Республикын гадаалын худалдаан 1950 оной хоёрдохы кварталда мүн лэ амжалтагайгаар хүгжэб. 1949 оной хоёрдохы кварталтай сасуулбал, гадаалын худалдаанай эрьсэ 101 процентээр нэмээ. 1950 оной хоёрдохы кварталда СССР-тэй, Польшотой, Болгаритай ба Венгрийтэй худалдаа наймаанай хэлсэнууд баталдаа.

Германска демократическа республикын промышленностыдахи хүдэлмэрилгшэд ба албахагшадтай тоо, 1949 оной хоёрдохы кварталтай жэшэбэл, 238.000 хүнөөр, тэр тоодо арайдал предприятинуудта 175.000 хүнөөр нэмэн байха юм.

Арайдал промышленностыда ажалдай бүтээсэ, 1949 оной түрүүшын хахад жэлтэй сасуулбал, 11 процентээр нэмэн байна.